

Posudek na bakalářskou práci

Název: Reciprocita v rodině na slovenské vesnici

Autorka: Kateřina Šimková

Fakulta humanitních studií, Univerzita Karlova, Praha 2018, 63 s.

Bakalářská práce Kateřiny Šimkové patří do stále se rozšiřujícího portfolia vědění o současné střeoevropské vesnici. Svoji pozornost autorka zaměřila na problematiku rodiny, resp. otázku kooperace v rámci rodiny. Tu nahlížela především skrze literaturu oboru sociální antropologie. Tato disciplína určila i povahu výzkumu.

Přestože se studie Kateřiny Šimkové se opírá o terén vesnice, klíčovým pojmem je rodina. Od tohoto bodu také autorka odvíjí své úvahy, sem situuje svoji pozici ve výzkumu. V tomto směru podává relevantní rešerši literatury, která se stává východiskem studie. Téma kooperace v rodině propojuje s konceptem reciprocity, a jak se ukazuje v textu, je tento koncept velice produktivní, neboť dokáže postihnout povahu nejen rozdělení rolí v rodině, ale také pocity závazků v rámci ní. Přidanou hodnotou mělo být hledání odpovědi na otázku, jak se reciprocita v rodině vyjednává v kontextech lokality s rurální minulostí.

Data pro svoji studii vytvořila Kateřina Šimková na základě etnografického výzkumu v obci Sklepná, kde probíhá již několik let kurz Terénní antropologická praxe. Tato okolnost je na jednu stranu výhodou, že nabízí studentům terén, na stranu druhou umožňuje učitelům mít velkou kontrolu nad daty. Spolupráce s učitelem pak nabývá dalšího (traumatizujícího) rozměru. Mimo jiné také znovu a znovu otevírá otázku etiky v týmovém výzkumu. Výhodou jsou však i práce, které vznikly, které se mohou stát významné při kontextualizaci dat. Toho také Kateřina Šimková využila. Svůj výzkum autorka zaměřila na matky s nezletilými dětmi a zajímala ji jejich reflexe kooperace v rodině. Toto zúžení pokládám za šťastné nejen s ohledem na „dostupnost“ matek ve sledované obci, ale také proto, že se očekává, že budou největšími odběratelkami pomoci.

Vlastní nálezy autorka představila v logické struktuře. Generovala několik kategorií, které se jeví být pro reciprocitu v současné rodině podstatné. Vynikající je autorky analýza prostorové a emoční blízkosti. Autorka konstatuje, že emoční blízkost dokáže relativizovat prostorovou vzdálenost, nicméně prostorová blízkost emoční blízkost vytváří. A právě tento pocit blízkosti je základem reciprocity. Reciprocitu dále ovlivňuje status matky jako pečovatelky x živitelky. To ji v redistribuci povinností v rodině staví do sítě vztahů nejen s blízkými rodinnými příslušníky, ale také se státem, jako zřizovatelem institucí sekundární socializace. Zde je třeba pochválit autorku za citlivost k těmto datům. Výzkum dále ukázal, že nejvíce reciprocity matka očekává od generace prarodičů, nejvíce od své matky (když se tak neděje, je to komentováno). Významná je genderová podmíněnost určitých reciprocit. Proto může babičku nahradit sousedka či setra, nebo těžké práce na zahradě by měl vykonávat muž. Vynikající je její interpretace reflexe reciprocity ze strany informátorek. Kateřina ukazuje, že matky nechápou pomoc prarodičů v logice přímé reciprocity. Autorka uplatňuje Graebův koncept, aby vysvětlila, že reciprocita mezi generacemi v podstatě není individualistická, ale je chápána jako investice do budoucnosti. Odpověď na otázku kontextu rurální minulosti a reciprocity zůstává nejasná. Bylo by chybou si myslet, že vesnice a priority generuje hlubší vztahy a

proto informátorky delegují jisté úkoly automaticky na prarodiče, popřípadě sousedy. Jediná jednoznačná oblast, o níž lze uvažovat jako o utvářené rurální minulostí, je práce na pozemku. Tu garantuje generace prarodičů a matky pokládají za samozřejmé, že na spotřebě produkce participuje celá rodina. Ony samy se však od této práce distancují. To může předznamenat nejen změnu v rolích v rodině, ale i změnu životního stylu.

Studie Kateřiny Šimkové je psaná velice reflexivně. Autorka si uvědomuje svoji pozici v terénu a reflektuje limity dat nejen v metodologické části, ale také při jejich interpretaci. Stejně tak se autorka dokázala nechat vést odbornou literaturou nebo vést dialog s ní právě v rámci interpretace. Text Kateřiny Šimkové je přehledný a čtivý. Tiskovým chybám se nevyhne žádná práce. Spolupráci se studentkou hodnotím jako vynikající.

Bakalářská práce splňuje podmínky kladené na tento typ závěrečné práce. Hodnotím ji jako výbornou.

V Praze 4. 2. 2018

Dana Bittnerová